

ANY XXVI.—BATALLADA 1364

NÚMERO EXTRAORDINARI

13 DE JULIOL DE 1895

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

Aquest número 10 cèntims de pesseta per tot Espanya

Fora d' Espanya fixarán lo preu los CORRESPONSALS

ADMINISTRACIÓ y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, botiga.
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de BARCELONA cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50
Cuba y Puerto-Rico, 2.—Estranger, 2'50.

L' últim retrato de Frederich Soler

À FREDERICH SOLER

LA CAMPANA DE GRACIA, que contà entre 'ls seus fundadors à *Frederich Soler*; aquest periòdic qu' en sos primers números se vejé honrat per la musa festiva y satírica de *Serafi Pitarra*, al plorar avuy la séva mort,

ansia també pendre una petita part, dintre de sos limitats esforços, en la grandiosa apoteosis que acaba de dedicar lo poble catalá al cadáver de son mes popular poeta.

Al compliment de tan sagrada obligació respon lo present número, expressió dels nostres sentiments mes íntims.

¡Gloria eterna al gran poeta, que al morir acaba de ingressar en la immortalitat!

La Redacció y la Empresa de

LA CAMPANA DE GRACIA

FREDERICH SOLER

NOTAS BIOGRÁFICAS ILUSTRADAS

DEVEM á n' en *Frederich Soler* y als lectors de LA CAMPANA DE GRACIA lo compliment de una obligació casi sagrada, consistent en trassar la *biografía* mes completa possible del ilustre poeta catalá qui signé ademés un republicá de cor, desinteressat com ningú, adorador fervent dels ideals del poble.

Tenim á la vista gran acopi de apuntes y notas, y 'ns domina 'l pensament de ser clars y precisos, metódichs y ordenats, y ademés profusos, pero ne difusos. La benevolencia del lector excusará, en pago del bon destij que 'ns inspira, la nostra inhabilitat.

Ja sabem que la gran figura de *Frederich Soler* es digna de millors biógrafos, y requereix forzosament la calma que á nosaltres ens falta per anar enfilant primorosament lo rich jeyell dels recorts de la séva vida y de las sévas obras; pero aixís y tot ens anima la ferma convicció de que 'l nostre modest treball no será totalment perdut, si algú ab més temps y sobre tot ab més competencia que nosaltres, se decideix á aprofitar lo truyt de las nostras investigacions, corretjintlas y ampliantlas. Y ara, sense més preambuls, comensém.

NAIXEMENT DE SOLER.—PRIMERA INFANCIA.—ORFANDAT

En una casa modesta del carrer de *Cremat gran* que tenia sortida per la part posterior al carrer de l' *Esgrima*, englobat avuy ab el de la *Princesa*, nasqué *Frederich Soler* lo dia 9 de Octubre de 1839, de una honrada familia de menestrals. Son pare era fuster d'obras.

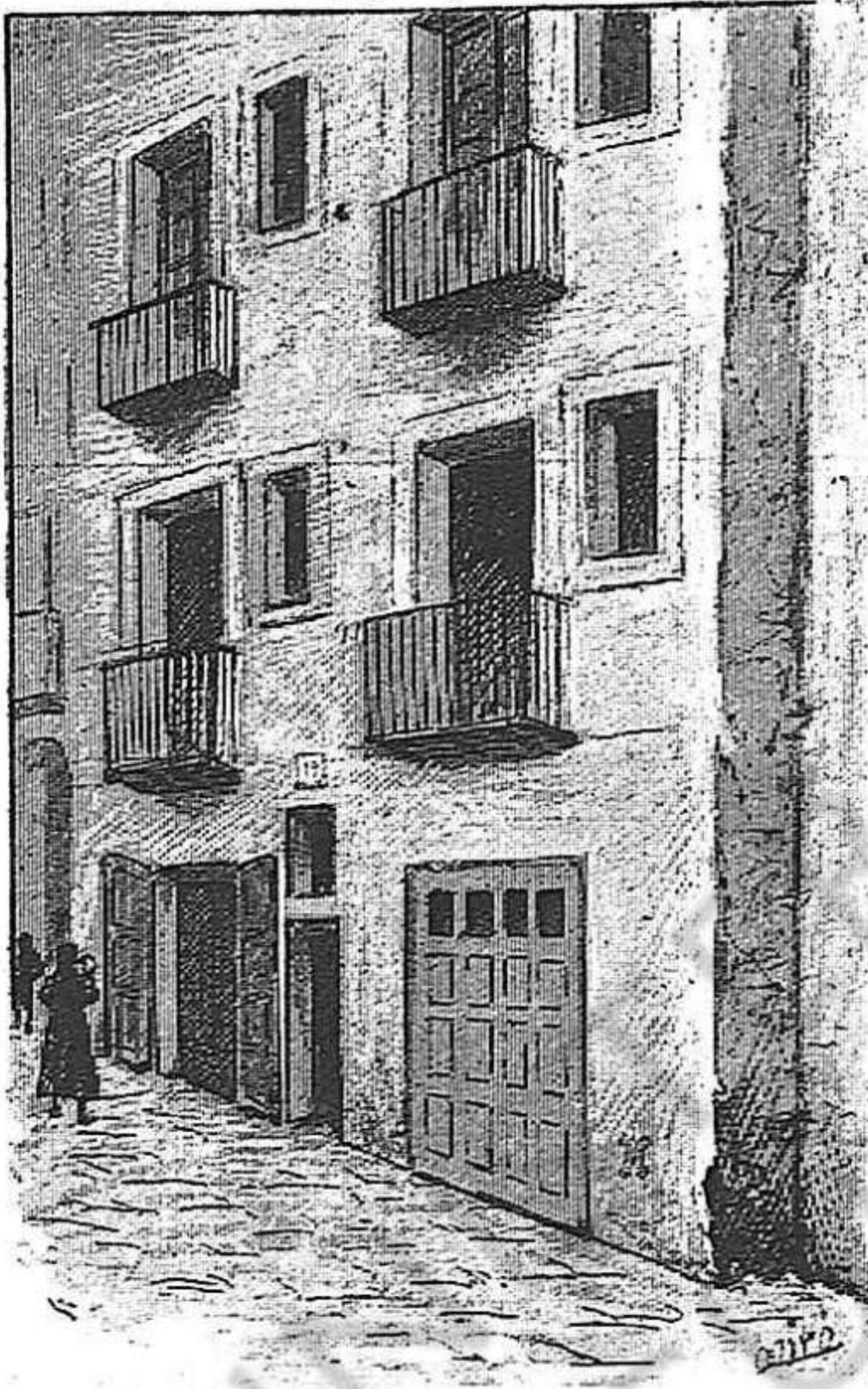
La casa natal existeix encare y seguia sent propietat del poeta. En lo carrer de *Cremat gran* porta 'l núm 19. La fatxada

Frederich Soler á l' edat de 4 anys.—Dibuix al llapis de son oncle D. Carice Hubert.

corresponent al carrer de l' *Esgrima* 's conserva en lo de la *Princesa* ab lo número 32. Es l' única que no segueix la alineació del carrer, y ocupa la botiga un taller de manyá. Tothom que haja passat pel carrer de la *Princesa*, de segur que la recorda.

Allí, per aquell vehinat típic y de carácter menestral, transcorregué la infancia de *Frederich Soler*. Orfe de mare als tres anys d' edat, recordava vagament l' existencia de aquell ser adorat, y quan se senti poeta, li dedicá sos millors cants.

Casa natal de *Frederich Soler*. Carrer *Cremat gran*, 19.—Barcelona.

Mentres visqué son pare, 'l qual al poch temps d' enviudar contragué segonas nupcias, assistí en *Soler* al colégi que don *Fernando Cuesta* tenia establert en una casa vella y espayosa del Pati de 'n *Llimona*, al extrém del carrer de Sant Simplicí del Regomir.

Un antich condeixeble y amich de tota la vida de 'n *Frederich Soler*, lo Sr. D. *Enrich Pigrau* m' ha contat pormenors curiosos referents á l' assistencia de 'n *Frederich* á l' aula. «Era un xicot viu, despert, de inteligencia clara y de gran facilitat per l' estudi. Era ademés expansiu, alegre, entremaliat y molt aficionat á fer ninots. Si hagués cultivat las arts gráficas s' hauria distingit notablement.

«Ja llavors feyam sainetes—diu en *Pigrau*.—Teniam per primera dama una noya de la nostra edat que avuy viu encare: no sabia de lletra y haviam d' ensenyarli 'ls papers de memoria. Recordo que 'l última obra que posarem signé *L' estudiant mágich*. La representació s' efectuá dintre de la cuyna de casa meva. Per cert que quan en *Frederich* saltá del forn en camisa, al sentir lo crit de:—«Qué surti l' ánima del Sr. Labori», s' armá una tal algarabia de xiscles entre las noyas del vehinat assistents á la representació, que la meva mare posá fi resoltament á aquellas travessuras.—S' han acabat els ssinetes—digué tota enfadada. Y en efecte: aquell dia s' acabaren.

«Pero embestirem las sombras xinescas, y per cert que 'ns divertiam molt. En *Frederich* dibuixava 'ls ninots y jo 'ls retallava.

«Després de las sombras vingueren putxinellis ó ninos y 'l méu amich demostrava ja llavors instints de autor dramátich, combinant escenas cómicas y sobre tot dialogantlas ab molta gracia. 'Ns feya partir de riure.»

En tot aixó quan en *Frederich* contava tot just de nou á déu anys d' edat perdé al séu pare, completantse la séva orfandat. S' encarregá d' ell un oncle matern nomenat D. *Carlos Hubert* que tenia una botiga de rellotjer en lo carrer d' *Escudillers*, davant de la de *Gignás*. Estava casat ab una filla del senyor *Garzón*, qu' era també rellotjer. Los parents de 'n *Frederich* el prengueren de molt bon grat; pero 'l noy hagué de interrompre 'ls estudis que seguia en lo citat colégi del Sr. *Cuesta*, qu' eran bastant costosos; Son oncle 'l confiá á un mestre del carrer de *Gignás*, nomenat D. *Salvador Palmerola*, qui al poch temps confessava que ja no tenia res qu' ensenyarli.

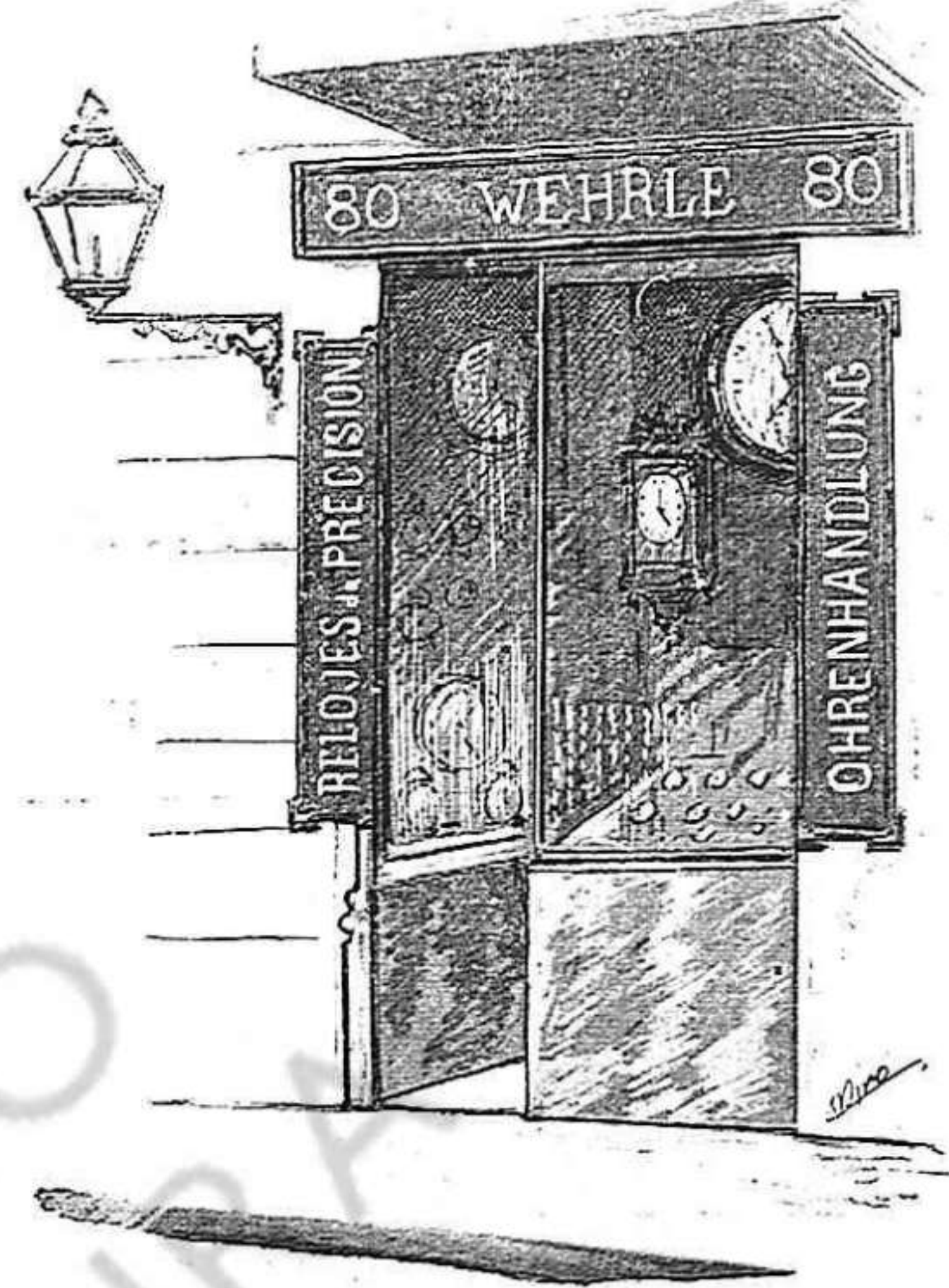
Aixís, donchs, lo treball reclamá á aquest nou obrer que sens altre fonament literari que aquells estudis d' ensenyansa primaria, y per la única virtut del séu temperament y de la séva gran afició á las lletres, tants dias de gloria havia de donar ab lo temps á la patria catalana.

FREDERICH SOLER, RELLOTJER.

No crech que sempre hagués estat en la botiga del séu oncle: ell á lo menos parlava ab molta consideració del Sr. *Antiga*, establert en lo carrer de la *Unió*, á quals ordres havia treballat també.

Pero desgraciadament en tot, se li morí 'l oncle *Carlos*, estant ab ell, y algún temps després perdé aixís mateix á la séva tia, imposantse ab tal motiu una segona orfandat.

Adquirí la botiga D. *Gustavo Bergnes* el qual la cedí mes tart al séu parent D. *Avelino de las Casas*. En *Frederich* que de aprenent havia passat á fadrí, continuá á pesar de aquests canvis, en lo mateix establiment, distingintse per la séva assiduitat en lo treball tant com per la séva inteligencia. Encare

Rellojería de *Frederich Soler*—Escudillers, 80—en son estat actual.

avuy se conserva en lo séu domicili un rellotje del qual totas las pessas sigueren per ell fabricadas.

A horas perdudas llegia y escribia. Las novelas y 'ls dramas de aquella época de romanticisme eran devorats pel futur creador del Teatro Catalá. L' assistencia als teatros constituia sa diversió favorita.

De sos ensaigs que hagneren de ser en gran número no se 'n té noticia. Desconfiat com era, apenas els llegia á ningú, ab major motiu, en quant los joves del séu brás no solian dedicarse á la literatura y no existia llavors la multitud de periòdichs que avuy serveixen pera despertar y alentar las aficcions literarias de la juvenalla. Necessitava en *Soler* posarse en contacte ab la juvenut procedent de las Universitats. Necessitava que 'l descobriessen. Mes endavant veurém com aixó vá succehir.

De moment precisa consignar que sas relacions ab lo séu principal D. *Avelino de las Casas* li sigueren sumament útils; literariament parlant. De dependent passá á ser lo séu consoci y mes tart lo séu cunyat, havent contré matrimoni ab donya *Albina*, germana de dit D. *Avelino* y fills tots dos de D. *Bernat de las Casas*, empresari que signé del *Tivoli*.

Se donavan en lo domicili de D. *Bernat* reunions familiars abont solian representarse comedias; pero per homes sols. Una arcoba tapada ab unas cortinas servia d' escenari. La reunió era honesta y agradable. En *Frederich Soler* féu representar allí la seva primera producció dramática, escrita en castellá: se titulava *La cinta carmesí*, y era una pessa d' enredo que tenia un mecanisme molt enginyós.—Obra de rellotjer—me digué l' altre dia una persona que vagament la recorda encare. Y no 'n hi pogut averiguar cap mes detall perque aquesta producció s' vá perdre.

En tot aixó esclatá la guerra d' *Africa* (1859-60) que tants entusiasmes lográ despertar en tota Espanya y especialment á Barcelona. En *Soler*, naturalesa impresionable, s' abandoná á la corrent de las circunstancias y adoptant la forma cómica, que tant bé encaixava ab lo séu temperament, escrigué *La butifarra de la llibertat*, la qual sigué representada en la tertulia del Sr. de *Las Casas*. [Figuríne quins esclats de riure, y quin entusiasme!... Aquella *butifarra* tan gustosa, tan cómica, tan oportuna, signé la menja predilecta dels tertulians, dels amichs y coneguts dels tertulians, en fi, dels que n' havian sentit parlar y s' dalian per saborejarla.

A una de las representacions hi assistí en *Gonzalo Serrallara*, llavors estudiant de Dret, qui quedá prendat de l' obra y sobre tot del autor. Desde aquell dia sigué 'l séu amich, á reserva de convertirse mes tart en lo séu parent, per haver contré matrimoni ab una filla de D. *Carlos Hubert*.

En *Serrallara* descubrí á n' en *Frederich Soler*.

LOS PRIMEROS AMICHES LITERARIS DE 'N SOLER.

Alguns estudiants de Dret tenian llogat un quint pis al carrer d' *Escudillers*. Y allá de bromas no 'n vulguin mes. Celebravan certámens humorístichs y representavan, á porta tancada, comedias escabrosas. Lo dia que s' descriguin totas las gatadas de aquella colla de plagas n' hi haurá per morir-se de riure. Formavan part de la societat en *Gonzalo Serrallara*, en *Conrat Roure*, en *Jaume Garriga*, en *Valentí Almirall*, en *Coll y Britapaja*, en *Joseph Lluís Pellicer*, en *Foguet de Tortosa* (que després ha sigut neo) en *Bofarull de Tarragona*, (que sigué arcaide de aquella ciutat) untal *Vidal de Gandesa*, y alguns altres á qui mes gat.

En *Serrallara* presentá á n' en *Soler* á la tertulia: llegí aquest *La butifarra de la llibertat*, y aquella obra que tant feya riure á la tertulia de *Las Casas*, allí dalt la trobaren mansa.

—¿Es á dir que voléu mes pebre?—pensá en *Soler*.—Donchs, deixeu-me fer, no 'us queixareu.

Y al poch temps se presentava ab una obra que tingué un éxit bestial. Darrera d' aquesta un' altra... y un' altra desseguida... ¡Quin panxó de riure!... ¡Quina gracia, quina exponanteitat, quanta desenvoltura!... En *Soler* signé desde aquell dia l' admiració de tota aquella juvenalla.

Me contava l' altre dia en *Soler* y *Rovirosa* que vá conèixe'l en una parodia de *Jochs Florals*, que vá celebrarse en un pis del carrer de Sant Domingo del Call. En *Jhon*, germá del célebre escenógrafo hi assistí disfressat de governador de la provincia y presidi la festa y en *Conrat Roure* de porrer de la Ciu-

tat: per cert que vestit ab la gramalla vermella y ab la porra al coll, llegí una poesia que li siguiu premiada. Després cridaren al autor de la poesia *Olemencia Isaura* y 's presentá un jove tímido, encogit, que semblava que 's dava vergonya de llegir una obra graciosísima qu' excitá generals riallas.

—¿Qui es aquest jove?—preguntá en Soler y Rovirosa.
—Un rellotjer del carrer de Escudillers—li respongueren.
Era en Frederich Soler que ja llavors havia adoptat lo pseudónim de Serafi Pitarra.

Retrato de Frederich Soler a l' edat de 25 anys.—De un daguerestipo.

Després lo torná a veure en lo Ball de la Paloma, disfressat de senyor y repartint floretas á las máscaras. No era gens de-seixit. Pero en cambi ab la ploma als dits, no hi havia un altre alet que per fer riure li empetés la basa.

Ab tals coneixensas, la avants solitaria botiga de rellotjer, que al fi havia quedat séva després de son casament, se convertí en una interessant tertulia literaria.

Com ha dit molt bé en Pep Felio y Codina, en Soler tenia allí dos botigas: la de rellotjer al davant, ab vistas al carrer: la de literat al fondo. En aquesta hi havia una taula rodona ab un plat y una xiera que feya de tinter, molts plomas y un estenall de quartillas. Per tot adorno un rellotje construhit pel seu oncle D. Carlos Hubert, y que per la séva forma especial designavan los contertulis ab lo nom de *La Custodia*. Allí 's reunian totas las tardes els ja citats individuos de la Colla, engrossada per molts altres que s' hi anavan agregant, xicots de xispa tots ells, menos algún que altre que 's prestava á ser objecte de las bromas dels demés. Allí 'l dibuixant Tomás Padró, 'l calígrafo Passarell, 'l arquitecto Sala, D. Antón Fages y Ferrer, lo comandant d' exercit Sr. Picazo que sempre deya que volia aprendre de rellotjer y lo que volia era riure, com els altres. Cap allí dintre s' esquitllava també, atret per las riallas y la gatzara, un tal Sr. Cordero, dueno de un colmado vehí ab l' excusa de ferlos tastar un Jerez riquíssim ó un jamón excelent... y allí 's quedava fins al vespre.

D' aquella xiera de tinta 'n surtian pensaments xispejants, estupendos. Molts cops los tertulians se las apostavan á qui 'l dia següent portaria mes ideas. Aquellas corrents eléctricas de un bon humor inagotable entroxocavan sens parar produhint guspiras, llampechs, excitacions, calor y emulació incessants.

Allí compogué en Soler la major part de sas gatadas. Sigüé la primera, la revista del *Profeta*, que autofagrada per en Gonzalo Casas y ab ninots de 'n Nyapus (Pellicer), sigüé venuda pels carrers y pels cafés per l' Aimirall y 'l mateix Pellicer disfressats de trinxeiraires.

Encare que la tirada sigüé curta, desde alashoras comensá á popularisarse per Barcelona lo nom de *Serafi Pitarra*.

PRIMER TRIUNFO ESCÉNICO.—LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Aixís com en tota ciutat sobrevenen passas de xarampió, de rosa, de verola, de dengue, etc., etc., per aquell temps s' havia extés per Barcelona l' epidemia de la broma. 'S reya molt, y ningú pensava en res mes qu' en riure. Grans bromadas las del Carnaval; estupendas grescas las del Ball de la Paloma. Per tot arreu funcionavan societats artísticas, com el *Gavilán* y 'l *Taller Rull*, formadas sols per divertir-se. Per tot arreu se celebravan parodias de certámens y representacions de obras picarescas.

Lo públich, en general, sentia aquesta mateixa passió. Faltava sols una guspira qu' encengués l' esca. Aqueixa guspira brollá del ingeni de 'n Serafi Pitarra. Sigüé *La Esquilla de la Torratxa*, famosa parodia de *La Campana de la Almudaina*.

D' ella 'n tingué coneixement lo Sr. Solá, pare de una actriu jove que treballava al *Odeon* contractada per la societat *Melpómene*. Atrafegat recullia las quartillas de 'n Soler, las treya de papers, portava al mestre Sariols, autor de la sinfonia ab que s' inaugura 'l Liceo, després del incendi, 'ls versos que devian ser posats en música... Se dava molta brasa, desplega-va una activitat assombrosa, y aixó qu' era una mica coix.

L' obra 's posá, per fi, 'l dia 24 de febrer de 1864. Se representá tota de un tiron, en un sol acte: la representació durá unas tres horas, y 'l públich, lluny de aburrirse, sortí á altas horas de la matinada ab mal de ventre de tan riure. May s' havia vist un éxit semblant.

Coincidencia singular: lo mateix dia 24 de febrer de 1864 li nasqué á n' Soler son fill Ernest. Fetxa doblement memorable, pel poeta y pel pare.

L' *Esquilla de la Torratxa* recorregué rápidament tots los teatros de Barcelona y de las principals poblacions de Catalunya en los quals se cultivava 'l género festiu. Se donaren de l' obra centenars de representacions, sense cansarse 'l públich de sentir las, y passant algunas de las sevas frases mes típicas al llenguatge vulgar, tal com avuy s' encastan al oído de tothom las pessas de música mes celebradas de las sarsuelas xicas.

—Pero ¿qui es aquest *Serafi Pitarra*?—preguntava tothom.
—¿Volen saberho? en Lopez els ho dirá.

PRIMER TRIUNFO EDITORIAL.—SINGLOTS POÉTICHES

SINGLOTS POÉTICHES.—Facsimil de la vinyeta de la *Crida* (dibuix de «Pellicer»).

L' editor de aquest semanari tingué la fortuna de presentar al públich las obras de Serafi Pitarra en una forma popular, y ab una baratura may vista que permetia ferne grans tiradas. Una *Crida* molt xistosa escrita en vers sigüé 'l prospecte de la publicació dels *Singlots poétichs*. Respecte al autor deya: «D. Serafi Pitarra, doctor en palots y ganxos, llicenciat de la quinta, batxiller de tot lo que passa pel vehinat; condecorat ab la creu del matrimoni y la de sis criaturas; agraciad ab lo poagre y ab una banda de greix en la solapa; socio del Ateneo, de la societat de seguros contra incendis; mantenedor de un lloro y un canari; ex-miliciano nacional ferit en lo ponton de Alabern; concurrent al café Cuyás y aficionad als bons bossins, etc., etc.»

Assegurava ademés que surtirian las entregas sense interrupció, y afegia: «Cada entrega un' obra; cada obra un singlot; cada singlot un ral.»

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

SINGLOTS POÉTICHES.—Facsimil de la cabecera de «La Esquilla» (dibuix de «Pellicer»).

Los singlots apareixian garbosament ilustrats ab caricaturas de 'n Nyapus (Pellicer). La publicació durá del 64 al 66. Y apart de las obras escénicas que mes endavant enumerarem, forman part de la colecció: *La Esquilla de la Torratxa*, ja citada; la llegenda bufo-caballeresca *L' últim Trenchalós*; *La buti-*

SINGLOTS POÉTICHES.—Facsimil de la cabecera de la «Revista del Profeta» (dibuix de «Pellicer»).

farra de la Libertat; *Las pildoras de Holloway*, segona part de *La butifarra*; la *Revista del Profeta* (2.ª edició); la *Revista del Faust*; y *La Mort de la Paloma* (publicadas en 1864); *Lo Xanquet*, almanach pera 1865, y varias obras escénicas que citarem després (publicadas en 1865): *Lo Xanquet*, almanach pera 1866; la *Revista de l' Africana*, y *Gra y palla*, colecció de composicions de gresca y també varias obras escénicas que 'ns reservem citar (publicadas en 1866).

L' éxit dels *Singlots* forma época en l' historia de son afortunat autor.

GRÁ Y PALLA.—Facsimil de una vinyeta. (Dibuix de «Tomás Padró»).

SECCIÓ DE «LA GATA»

S' instalá al teatro del *Odeon*, d' acort ab l' empresari y autor Sr. Dimas, y al objecte de anar posant en escena 'ls *Singlots poétichs* representables. En Soler s' associá ab lo mestre Sariols: aquest estava encarregat de l' administració, que marxava al pé; pero era 'l mestre un home tan escrupulos y honorat, que á las pocas funcions se retirá de la societat, perque segons ell deya: «No es just qu' en Soler, que hi posa tan treball retiri sols la meytat d'ls beneficis, mentres jo ab quatre solfas no mes me 'n porto la meytat restant.»

—Pero no 'l abandoni—li deyan—vosté es un bon administrador... ell en qüestions de números no hi entén res... De modo que al retirarse mes que un bé, li ocasionará un gran perjudici.

Tot inútil: no hi hagué medi de convence'l. Ell no volia explotar al seu company. D' homes com el mestre Sariols avuy no 'n corren.

Desde l' any 64 al mes de abril del 66 funcioná *La Gata*, cridant l' atenció de tot Barcelona. Alguns vespres los coixes de las familias que 'n gastan y que no tenian cap inconvenient en entafurarse en lo modest teatret del *Odeon* arribavan fins á la Rambla. S' avaren representant las obras següents: (1) *Lo Cantador*, 2 actes, parodia de *El Trovador* (en col·laboració ab Pan Bunyegas-Contr Roure).—(2) *OUS DEL DIA*, 2 actes, parodia de *La Flor de un dia*.—(3) *La Venjansa de la Tana*, 1 acte, parodia de *Venganza catalana*.—(4) *LA VAQUERA DE LA FIGAJROSSA*, 2 actes, parodia de *La Vaquera de la Fojosa*.—(5) *LO PUNT DE LAS DONAS*, 2 actes, música del mestre Sariols. —(6) *Lo boig de las campanillas*, 1 acte, parodia de *El loco de la guardilla*.—(7) *LO CASTELL DELS TRES DRAGONS*, 2 actes. —(8) *Un mercat de Calaf*, 1 acte. —(9) *En Joan Doneta*, 1 acte. —(10) *Si us plau per forsa*, 2 actes, música del mestre Anton Gordón. —(11) *Y Cosas del oncle*, 1 acte.

Ademés, durant lo mateix períodu, estrenava al *Principal UN BARRET DE RIALLAS* (3 febrer de 1866) y á *Varietats*, teatret del Passeig de Gracia, *Las carbassas de Montroig y Liceistas y cruzados* (8 juliol y 7 agost 1865).

Tot aquest raig de pessas xispejants popularisaren lo nom de 'n Pitarra, qui ademés prodigava sas composicions festivas en periódichs com *Lo tros de paper*, en lo qual usá ademés los pseudónims de Jaume Giral y Simon Oller. Espanya la seva producció, capás de agotar un entenimeat menos robust que 'l seu.

Mentres lo poble reya, 'ls literats censuravan agrement al autor, acusantlo de corrompre 'l gust del públich. Lo president dels Jocs Florals de 1866 l' apellidá «lacayo de la literatura catalana.»

En Pitarra deixava dir, y en tant anava preparantse pera novas empresas. La veritat es també que las riallas del públich ja en algunas pessas de las estrenadas no eran tan espontáneas com de bon principi. Molts dels xistes de 'n Pitarra havian perdut la novetat y la frescura. Era precis emprendre rumbos nous. La representació afortunada del drama *Tal farás tal trobarás*, de D. Eduart Vidal Valenciano, vingüé á demostrar que també en catalá podia excitar-se l' emoció dramática del públich. Se 'l havia fet riure y podia ferse'l plorar.

TEATRO CATALÁ.—«LAS JOYAS DE LA ROSER.»

Al any 65, fugint del cólera, se trobava Frederich Soler á Hostalrich, ab molts altrás familias de Barcelona. S' hospedava á ca 'n Ganday, y allí escrigüé *Las Joyas de la Roser*, ab l' intenció d' estrenar l' obra en aquella mateixa vila, puig s' havia organísat una companyia de aficionats que representant distreyan los ocis de l' emigració sanitaria. Pero faltá 'l temps per ferho, y l' autor de las *Joyas* regressá á Barcelona ab lo seu drama.

La secció de *La Gata* després del estreno de *Los héroes y las grandesas* (1.ª mars 1866), quedá transformada en *Teatro catalá*, y en l' *Odeon* mateix sigüé estrenat lo nou drama (6 abril de 1866), alcansant un éxit extraordinari y un gran número de representacions. L' existencia del *Teatro catalá* quedá assegurada desde aquell dia memorable.—A *Las Joyas de la Roser* seguí la comedia *Las Modas*, arreglo de una obra de 'n Sardou, en la qual hi col·laborá lo Sr. Passarell ab lo pseudónim de *Lluís Puigdal*; l' obra tenia un marcat sabor francés y no

(x) En lo successiu estamparém ab versaletas los tituls de las que han tingut mes éxit.

(Continua á la pág. 6).

FREDERICH SOLER, MESTRE

No en Gay-Saber, en tot Semblarà una afirmació aventurada...

Lo verdader catalanisme es lo que tota sa vida va practicant en Frederich Soler: lo del exemple, lo de la propaganda...

Confessemho, diguemho en veu alta: en Soler ha sigut lo verdader apòstol, lo gran apòstol de la llengua de la terra...

En una època en que las obras catalanas escassaven... En una època en que las obras catalanas escassaven...

Sos xistes, sas frases, sos pensaments corrian a de boca en boca, y corren avuy encara; sas ocurrencias originalissimas...

Durant una pila d' anys la juventut catalana serà no més llegint lo català en las produccions de n Frederich Soler...

Subjectes molt serios no s' desdenyavan de citar y repetir algunas de sas quartetas mes populars...

Diguis lo que s' vulga y consideris la seva obra portentosa baix qualsevol aspecte, lo que en primer lloch destaca...

Lo teu nom deixarà rastre per sempre més! Ab tas obras, arrencà has sabut de sobras fins «Lo plor de la madrastra»...

Catalunya cada dia, recordant la teva gloria, pregarà per ta memoria en «La Creu de la Masia»...

Ta tomba, freds com glas, coberta serà de llors.

BAVANT LO CADAVRE DEL INMORTAL FREDERICH SOLER

A impuls del sentiment que la germana Helena, doña de la casa de la Torre...

APOFOSIS

En hi vist morir a Barcelona de personas d' aquestes que n' havien d' altres...

En una època en que las obras catalanas escassaven...

Sos xistes, sas frases, sos pensaments corrian a de boca en boca, y corren avuy encara...

Durant una pila d' anys la juventut catalana serà no més llegint lo català en las produccions de n Frederich Soler...

Subjectes molt serios no s' desdenyavan de citar y repetir algunas de sas quartetas mes populars...

Diguis lo que s' vulga y consideris la seva obra portentosa baix qualsevol aspecte, lo que en primer lloch destaca...

Lo teu nom deixarà rastre per sempre més! Ab tas obras, arrencà has sabut de sobras fins «Lo plor de la madrastra»...

Catalunya cada dia, recordant la teva gloria, pregarà per ta memoria en «La Creu de la Masia»...

LA ABRASSABA DELS GENIS

Al remor que fa la llosa quan se posa sobre la tumba, que n' ha de dir alguna cosa...

En una època en que las obras catalanas escassaven...

Sos xistes, sas frases, sos pensaments corrian a de boca en boca, y corren avuy encara...

Durant una pila d' anys la juventut catalana serà no més llegint lo català en las produccions de n Frederich Soler...

Subjectes molt serios no s' desdenyavan de citar y repetir algunas de sas quartetas mes populars...

Diguis lo que s' vulga y consideris la seva obra portentosa baix qualsevol aspecte, lo que en primer lloch destaca...

Lo teu nom deixarà rastre per sempre més! Ab tas obras, arrencà has sabut de sobras fins «Lo plor de la madrastra»...

Catalunya cada dia, recordant la teva gloria, pregarà per ta memoria en «La Creu de la Masia»...

Ta tomba, freds com glas, coberta serà de llors.

Units en lo sepulcre y en la gloria

HOSTALRICH.—«Ca'n Ganday», casa on escrigué Frederich Soler «Las joyas de la Receta».

entrà en lo gust del públich.—Al istiu s'estrenà e lo Teatro de Varietats lo drama históric *O rey ó res* (30 juliol 66), que ab sa acció caballeresca venia massa soptat. Lo públich estava decididament per las obras del género de las *Joyas*, per la pintura de costums y tipos de la terra.

LO TEATRO CATALÁ Á ROMEA

Instalat lo Teatro catalá á ROMEA, s'inaugurá '13 de Octubre de 1867 ab lo drama *La Rosa blanca*, que agradá molt, pero no tan com las *Joyas*. Faltava trobar un éxit ruidós com el de l'obra primera, y en Serafi Pitarrá treballava ab gran dalé per obtenirlo.

Al mateix temps publicava en la casa Lopez las dos xamossas coleccions de versos: *Quantos del avi* y *Quantos de la vora del foch* que sigueren molt celebradas.

Durant l'any 68 desfilaren per l'escena de ROMEA las obras següents: *Palots y gamos*, 1 acte (9 de janer); *La urbanitat*, 3 actes (abril) y *LAS FRANCISILLAS*, 3 actes (8 octubre), que sigüé de totes las del any la mes aplaudida y la que sumá major número de representacions.

En lo mateix any donava á la companyia del Odeon la comedia en dos actes: *La sabateta al balcó*; l'opereta bufa en 3 actes, *L'últim rey de Magnolia* y la gatada *Lo gran qué*.

Un episodi. En vigíllas de la Revolució de Setembre, dos mossos d'Esquadra s'presentaren á la botiga de 'n Frederich Soler ab ordre de acompanyarlo á la Capitania General. Tenia en Soler á sos millors amichs en las filas dels conspiradors anti-borbónichs, y ell mateix simpatisava ab la Revolució á punt d'esclatar. Tingué ab tal motiu un mal rato. Pero 'l Conde de Cheste s'limitá á manarli traduir al catalá un bando famós que aparequé aquells dies per las cantonadas. Cumpli en Frederich Soler aquesta ordre y 'l deixaren en pau.

Ab las expansions políticas del any 69 coincidiren alguns grans triunfos escénichs de 'n Serafi Pitarrá. Ab sas obras donava vida simultáneament á dos empresas: la de ROMEA y la del Odeon, y de bon principi registrá 'ls éxits per partida doble. Lo drama *LAS PAPANONAS* (9 de mars) sigüé molt aplaudit á ROMEA y *LAS EURAS DEL MAS*, estrenat al Odeon den dias després, alcanzava un éxit estupendo, comparable ab el de las *Joyas*, sino superior. ¡Y cosa rara; pero que 's repeteix sempre en lo teatro: l'autor tenia molta mes confiansa en *Las Papanonas* que en *Las Eurás*.

A continuació estrenava á ROMEA la sarsuela en 2 actes *Lo rovell de l'ou* ó *l'Plá de la Boqueria* (en colaboració ab Feliu y Codina—música de 'n Sariols—8 de abril). Y donava á l'empresa del Tivoli *LOS PESCADORS DE SANT POL*, 2 actes—música de 'n Villar (15 de abril).

Ab l'estreno de *La bala de vidre*, 3 actes (7 octubre) y de *Los cantis de Vilafranca*, 1 acte (12 de novembre) coronava la fructuosa campanya de 1869.—Sis obras en un any, totes ab éxit y algunas ab éxit extraordinari. Y s'ha de tenir en compte qu' en Frederich Soler seguia al mateix temps ab gran interés lo moviment polítich qu' en aquella época memorable apassionava tots los esperits,

La cullita del any 70 no sigüé menos abundant que la del anterior. Estrená á ROMEA *LO COLLARET DE PERLAS* (17 mars) ab gran éxit: l'autor surt per primera vegada á recullir los aplausos del públich, y *Los Egoístas* (15 desembre). A *Novedats* las aixeridas sarsuelas en 2 actes *La Rambla de las Flors* (colaboració ab en Feliu y Codina—música de 'n Villar—1.º de juny) y *La festa del barri* (música de 'n Manent, 12 setembre); y al Tivoli las sarsuelas no menos celebradas, també en 2 actes: *Los estudiants de Cervera* (música de 'n Manent, 3 juliol) y *D.ª Guadalupe*, segona part dels Pescadors de Sant Pol (música de 'n Pujades, 2 de agost).—Al istiu, trobantse la companyia á Vich, estrená 'l drama *Lo veguer de Vich*.

Al any 71 no s'estronca poch ni molt la vena creadora del poeta. Comensa l'any á ROMEA ab la representació de *La casaca ó la casulla ó un ciri trencat*, dos actes (23 de janer) y segueix ab la comedia en 3 *Los polítichs de gambeto* (23 febrer).—Al istiu dona á *Novedats* lo drama castellá *El conceller y el monarca* (10 de agost) y la sarsuela *A posta de sol*, 2 actes (música de Manent—18 setembre).—Se reanuda la temporada de ROMEA y estrenava *L'apotecari de Olot*, 3 actes, (28 setembre).—Durant l'istiu l'obra havia sigüé posada á Olot.—Dona des-

prés la pessa *Café y copa*, 1 acte, (17 de octubre) una de las que mes s'han representat, y 'l drama *LO RECTOR DE VALL-FOGONA*, (14 de novembre) qu' es un dels grans éxits del famós dramaturgo catalá.

Retrato de Frederich Soler á l'edat de 32 anys. (De una fotografia).

Fins aquí havia escrit totes las sevas obras conservant la botiga de rellotjer; pero desde aquell moment, considerant assegurat lo seu porvenir, la abandona, veyent realitat l'ensomni de la seva existencia de poder viure exclusivament consagrat al cultiu de las llettras.

Continúan los triunfos de Frederich Soler durant l'any 72. A ROMEA estrenava: *Per carta de més*, 1 acte (20 de febrer) y la deliciosa comedia *L'ANGEL DE LA GUARDA*, 3 actes (6 de abril), qu' es sens disputa la producció mes equilibrada del seu repertori.—Dona al Tivoli la sarsuela en 2 actes *La fira de Sant Genís* (música de Manent—15 de juliol) y corona la campanya de l'any ab lo gran éxit de *LA DIDA* (28 de octubre.)

A pesar de que l'any 73 ab sas agitacions políticas no eras gens propici á la vida del teatro, en Frederich Soler troba un nou éxit ab lo melodrama *LA CREU DE LA MASIA*, escrit en colaboració ab D. Manuel de Lasarte (15 de abril).—Previament havia donat á una companyia de sarsuela que treballava al Circo, l'obra en 2 actes: *Lo moro Benani* (música de Manent.—15 de mars.)

Finalment, durant dit any 1873 publicá en la casa editorial d'Espasa germans, sa novela castellana *La batalla de la vida*. L'any 74 es l'any del FERRER DE TALL (16 de abril). Una sola obra: pero ¡quin éxitás!... Ab ella sola doná vida á tota la temporada.

Lo 17 de maig posava al Principal *La hiedra de la masia* traducció de *Las eurás del mas*; y 'l 20 de juny estrenava al Tivoli la sarsuela en 2 actes *Lo sagristá de Sant Roch* (música de Manent.)

Durant lo mateix any publicá en un tomet de la *Biblioteca catalana*, varias narracions molt xistosas, y en lo folletí de *La Renaixensa* una novela titulada *L'any 35*.

L'any 75 alcanzava favorable acullida la seva obra escrita en colaboració ab en Feliu y Codina, *La filla del marxant* (12 de janer); estrenava además també á ROMEA 'l drama castellá

Facsimil de la cuberta de las «Poesias catalanas» (Dibuix de Tomás Padró).

El cercado ageno (9 de novembre) y la pessa en 1 acte *Lo jardí del general* (16 Novembre).

FREDERICH SOLER EN LOS JOCHS FLORALS

Pero en aquell any tan senyalat en l'història de 'n Frederich Soler, mes que dels triunfos escénichs se preocupava dels literaris. Als Jochs Florals, ahont ja anteriorment havia alcanzat un premi, y distints accésits, hi enviá un caudal de composicions y arrambá la majoria de las distincions ofertes: se 'n endugué casi tots los premis ordinaris y extraordinaris y alcanzá además lo titol de *Mestre en gay saber*.

Aixís, de tan briosa manera respongué als seus detractors que 'l consideravan incapás de triuñar en lo terreno de la poesia lírica.

Ab totes aquellas composicions, tant las premiadas com un gran número de las que tenia escrites, doná á llum lo interessant tomo de *Poesias catalanas* que magníficament ilustrat per en Tomás Padró y precedit de un notable prólech del senyor Bergnes de las Casas, sigueren també un gran éxit de llibreria.

Desde aquell moment en Frederich Soler conquistá un siti distingidíssim entre las nostras primeras eminencias de la poesia culta. Los que tant l'havían criticat per sas tendencias valgars, l'aplaudían y l'abrassavan.

NOVAS CAMPANYAS TEATRALS

A l'any 76 reanuda sa incansable activitat escénica y una darrera de l'altra estrena las següents obras. *LO DIDOT*, 3 actes (2 de janer); y *Lo plor de la madastra* 4 actes, (4 de abril), drama en lo qual s'hi sent l'influencia del género que cultivava 'l Sr. Ubach y Vinyeta.—Al *Bon Retiro* estrena 'l quadro dramátich: *A la vora del mar* (20 de agost); y al reanudarse la temporada de ROMEA, presenta *Los segadors* (19 octubre) que foren molt ben rebuts y la famosa pessa *CURA DE MORO* (7 desembre), de la qual l'autor desconfiava molt, y que no obstant havia de alcanzar un éxit de riallas, viu recort dels obtinguts ab sas millors gatadas.

L'any 77 dona á l'escena *Senyora y majora*, 3 actes (22 de febrer) *L'hostal de la Farigola* (maig) y la pessa *Lo ret de la Sila*, 1 acte (13 de desembre). Además estrena lo drama castellá *Un lance de Calderón*. Molts esforços feya per invadir l'escena castellana; pero no hi era afortunat.

Inaugura la campanya del any 78 ab lo drama *Lo Contramesstre* (8 de janer); durant l'istiu dona al *Bon Retiro* la comedia *La campana de Sant Llop*, 2 actes (3 de agost); y al reanudarse la temporada de la tardor estrena las obras *La qua de palla*, 3 actes (1.º de Octubre) y *La fals ó lo cap de colla*, en colaboració ab Francesch Pelay Briz (21 de Novembre). Totes aquestas obras eran ben rebudas; pero estavan lluny de alcanzar los éxits estrepitosos de las anteriors temporadas.

Al any 79 lo poeta descansá: no tenim notícia de cap estreno seu, haventse limitat á publicar en *Lo Gay Saber* un quadro dramátich en 1 acte titulat *Las dos reinas*.

Al any 80 tingué dos éxits, encare que molt discutits, ab las obras *Lo forn del rey* (23 de Mars) y *Lo dir de la gent* (9 Novembre). Aquesta última havia sigüé premiada en los Jochs Florals.

A partir de l'any 81, seduhit pel género echeegarayesch doná á l'escena 'l drama *Cercol de foch* (29 de Setembre); al qual següeren durant l'any següent: *La banda de Bastardia*, drama caballeresch (25 Abril) y *Lo timbal del Bruch* (7 de Novembre). Ab aquest últim tornava al género popular.

En 1882, ocupá en Frederich Soler la presidencia dels Jochs Florals.

En 1883 estrenava *Lo llibre del honor*, drama caballeresch escrit en colaboració ab D. Manuel Mata Maneja; (2 de Octubre) y 'l 84 *Lo primer amor*, escrit en colaboració ab en Martí y Folguera (13 de mars). En Soler se sentia fatigat y buscava 'l concurs de alguns companys, en la necessitat de sostenirse á tota costa en l'escena del Teatro Catalá. Per aquell mateix any publicá un drama en prosa titulat *Lo drinch de l'or*.

En 1885 reapareix tot sol, fent un nou esforç ab lo melodrama efectista *Sota terra* (29 de Janer), y ab la producció del género Echegaray, *La ratlla dreta* (13 de Octubre), aplaudida ab gran entusiasme; pero que doná lloch á las més vivas y apassionadas discussions.

En 1886 dona á l'estampa la notable colecció de poesias *Nits de Lluna*, magníficament ilustrada per en Pellicer.

Durant lo mateix any surt de son passatjer eclipse ab los éxits de *LO PUBILL* (15 de Abril) y de *L'Hereuher* (7 Octubre), no tant franch com l'anterior. L'arreglo del francés *Lo Uiri d'aygua*, escrit en prosa, (21 Maig), alcanzá un curt número de representacions.

Lo poeta torna á aixecarse á l'any 87 ab son drama *BATALLA DE REYNAS* (25 de Janer) que havia de valerli la honrosa distinció del premi de la Reina Regent, otorgable per l'Academia Espanyola á la millor obra dramática escrita durant la temporada.

Los admiradors del poeta solemnizaren aqueixa memorable victoria, encunyant una medalla, que li sigüé solemnement entregada en una gran festa celebrada en lo palau de Bellas Arts. (24 de Mars de 1889).

Además estrená *La vivó del estornell*, 1 acte inspirat en un quento de Trueba (8 Mars); lo drama *100.000 duros*, escrit en colaboració ab Martí y Folguera (20 Mars.) *La Bruixa* (11 de Octubre) y *La pena de mort*, en colaboració també ab lo citat Martí y Folguera (29 Novembre).

LA FESTA DE HOSTALRICH

Lo dia 29 de Maig de 1887 organizada pel Centre Catalá, fou dedicada al poeta una festa popular sense precedents á Espanya que alcanzá molta resonancia. Un gran número de sos admiradors se trasladaren á la vila de Hostalrich, ahont entre altres festeigs se doná una representació pública de *Las joyas de la Roser*, prenenthi part tots los actors sobrevivents que l'havían estrenada.

A ca'n Ganday, qu' es ahont al any 65 s'hi hostatjava 'l poeta, s'hi colocá una lápida conmemorativa.

La festa de Hostalrich tingué tot lo carácter de una apoteosis, constituint un dels triunfos més grats pel incansable poeta á qui sigüé dedicada.

Medalla commemorativa de la concessió del premi de la reina regent a Frederich Soler.

Anvers.

Revers.

ULTIMAS CAMPANAS

A l'any 88 lo poeta descansa. Desgracies de familia l'afligeixen. Ha perdut a sa esposa, y ell mateix comensa a sentir minada la seva salut fins llavors robusta y resistent a tants embats y a tantes lluytas.

Facsimil de la targeta de invitació a la festa de Hostalrich.

En aquest any es otorgat lo premi de 5,000 pessetas concedit per la reina regent, de que queda fet mèrit. Gran honor per ell y per Catalunya. Ab perill de enagenarse las simpatias dels elements cortesans, pren una part directa en la festa dels Jochs Florals del primer de Maig, que s'feren en só de protesta a conseqüència de haver sigut aplassada la celebració dels altres, en obsequi a las institucions que s' determinaren a presidirlos.

Durant l'any 89 estrena varias obras: una pessa castellana *A macha martillo*, 1 acte; la comedia en 3 *La carta de navegar* que tingué un èxit desgraciat; *Judas de Kerioth*, poema dramàtic

(15 de Abril) y *Lo Monjo negre*, drama del qual es lo protagonista l'inventor de la pólvora (28 Novembre).

L'estreno de *Judas* doná lloch a un succés que n Frederich Soler lamentá vivissimament. Per lo que respecta a l'ortodoxia de l'obra consultá ab lo Dr. Juliá, catedràtic del Seminari y rector dels Angels. Aquest aplaudí l'poema en un comunicat que veié la llum en alguns periódichs, trobantlo intaxtable baix lo punt de vista del dogma. No obstant, los seus superiors opinaren de distint manera, y l'obra, a la fi sigué continuada com herética a l'*Indice*, se diu que per instigació de un célebre capellá agitador mestís, y enemich acerrim del rector dels Angels. Aquest no pogué resistir la verinosa picada del seu colega y morí del disgust.—Qui causá aquesta victima pogué anar predicant que *El liberalismo es pecado*.

Durant l'any 90 no doná en Soler a l'escena més que dos obras cómicas aixeridas: *La dona y la bailarina* (7 Octubre) y *Lo teatro per dins* (29 Decembre) ecos apagats desas primitivas gatadas.

Al any 91, lo drama *La rondalla del infern*, de género efectista (5 de Febrer), y la producció bíblica *Lo bressol de Jesús ó En Pallanga y en Garrofa* (22 Decembre), escrita ab l'idea de substituir als Pastorets.

Durant l'any 92, estrená el drama *Barba-roja* (21 de Abril), lo diálech dramàtic *La novicia*, y la comedia *L'infern a casa* (11 de Novembre) inspirada en una producció francesa, la qual obtingué escàs èxit.

Al any següent 1893, provocá encare las riatlles del públich ab la pessa *La mosca al nas* (30 de Janer); seduí als amants dels efectes escènichs ab lo melodrama *Or* (14 de Abril) y alcançá un èxit bastant valios ab *Las claus de Girona* (18 Desembre) obra ab la qual tractá de ressucitar la manera que li havia valgut tan grans triunfos en anteriors temporadas.

La seva última producció representada sigué el poema dramàtic *Jesús* (21 Febrer 1894). Se posá ab gran precipitació y ademés l'obra exigia un decorat que no cabia materialment dintre del reduhit escenari de Romea. En tant *Jesús de Nazareth* de n Guimerá, posat ab gran aparato, triunfava a *Novedades* En aquella lluyta al pobre Frederich Soler li tocá perdre. Estava ja gravement malalt y passejá durant algun temps aquella enfermetat terrible que havia de portarlo a la sepultura (1).

ENFERMETAT Y MORT DEL POETA

Caygué postrat en lo llit, vuit mesos justos avants de la seva mort, ó siga l'4 de novembre de l'any passat.

Estava aniquilat. Una verdadera complicació que li interessava l'cor y la médula; la presencia continua de fenòmenos alarmants no deixavan a la ciencia de curar la mes mínima esperansa. Desde un principi sigué pels metjes un cas perdit.

Experimentava desvaniments, sufria infors, y moltes vegadas perdia l'coneixement. Totnom cregué que s'anava a morir ab gran rapidés.

Y no obstant alguns que s'preparavan pera tributar honors al seu cadáver, lo precediren en lo camí del cementiri. Exemples: lo notable escriptor Coroleu que, destinada a *La Ilustració artística* de la casa Montaner y Simón, escrigué la necrologia de n Frederich Soler y no obstant li tocá morir tres mesos avants qu'ell; D. Agustí Urgellés de Tovar que ja havia fet fer una corona per Serafi Pitarra y morí també avants qu'ell, ab la particularitat de haver servit aquella corona que tenia preparada, per adornar la seva propia caixa, haventho disposat aixís avants de morir.

Subjecte a mil alternatives, fluctuant lo pobre malalt entre l'esperansa y l'amarga realitat, uns cops ensomniava viatjes a la seva tranquila residencia de Campins, prop del Montseny y altres vegadas se sentia decaure, coneixent que no hi havia remey per ell.

En una de aquestas horas tristes dictá una carta, qu'escrigué son fill Ernest, dirigida al metje Sr. Blanch, qu'era qui l'assistia: en dita carta hi ha una idea dolorosament cómica: —Si sento morir—venia a dirli—es sols peique veig, que a pesar dels vostres cuidados esmerats, vos faré quedar malament.

A primers de mes s'agravá, perdé la paraula y l'coneixement.

Una agonia llarga y relativament tranquila, precedí a la seva defunció ocorreguda a dos quarts de dues de la tarde del dijous 4 de juliol. Morí en brassos de sos fills Ernest y Blanca, de sa cosina Dª Maria Hubert, viuda de Serracarla y de n Valentí Almirall, l'únich amich entre tots los que l'visitavan, que s'esqueya en la casa, en tan angustiosos moments.

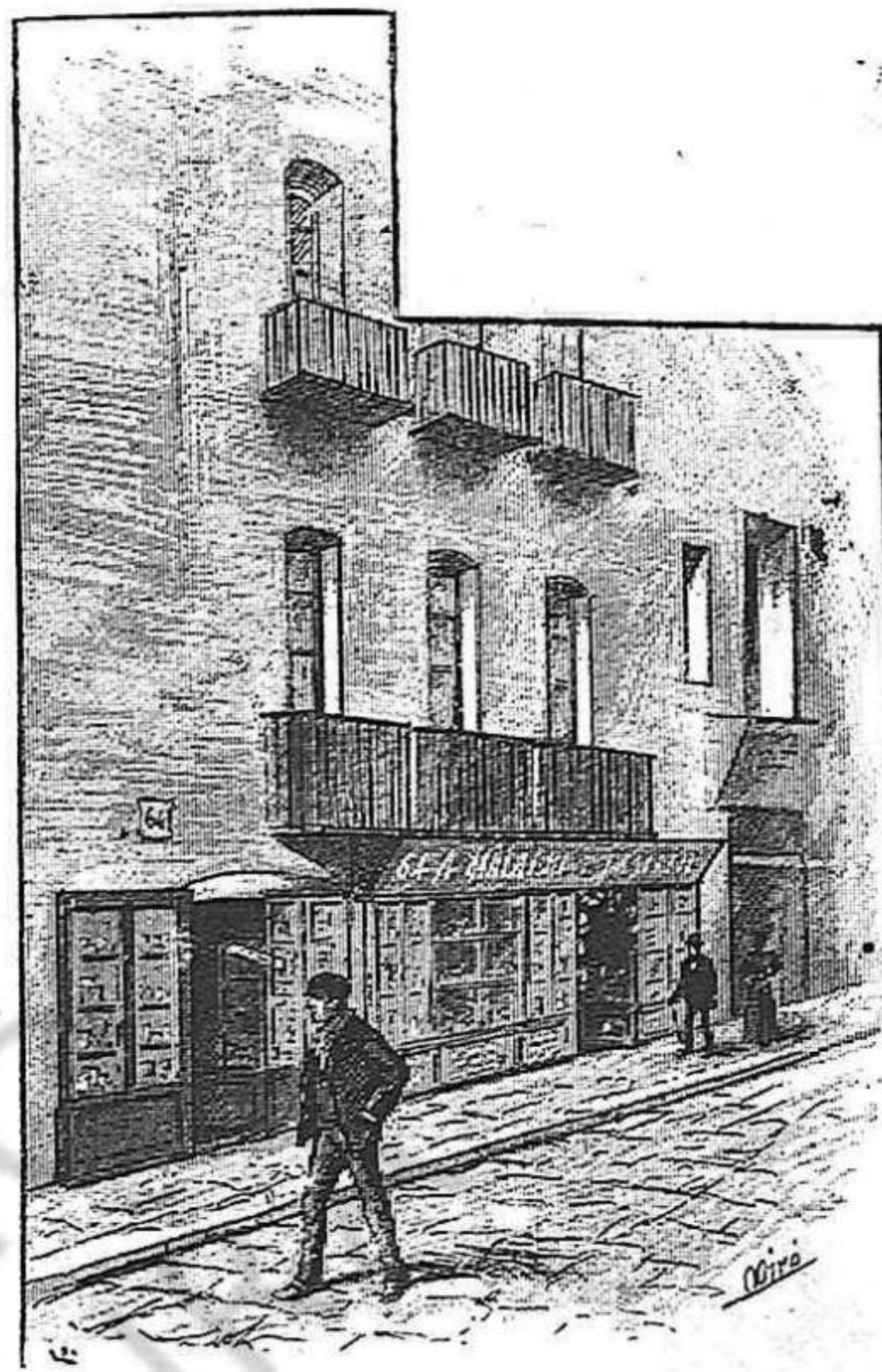
La noticia s'escampá depressa per la ciutat, produhint inmensa sensació.

(1) Aquí hauriam de terminar en rigor l'enumeració cronológica de las sevas obras. No obstant, hem de consignarne algunas que no figuran en la resenya, per no haver nos sigut possible proporcionarnos nota exacta de la fetxa del seu estrea. Entre ellas s'hi contan las següents: *La pota de la marroquina*, estrenada a Romea; tingué un fracás; *La mà del inglés* y *Lo rustic Bertoldo*, escritas en col·laboració ab en Molas y Casas; *Bertoldino*, escrita en col·laboració ab en Molas y Casas y en Feliu y Codina. Las dos últimas sigueren estrenadas al *Bon Retiro*. Existeix també una pessa titulada *Las peras a quarto*; una comedia que porta el títol de *Los desconfiats*, y una traducció castellana de *Lo dir de la gent*, titulada *Se dice*, que sigué representada al *Teatro Lirich* per la Merceda Teorin.

Aixo en quant a obras escènicas. En Soler ademés col·laborá constantment en un gran número de periódichs y revistas, tals com *La Campana de Gracia*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Lo tros de paper*, *Lo noy de la mare*, *La Pubilla*, *La Rambla*, *La Barretina*, *Lo Nunci*, *La llumenera de Nova York*, *La Renaixensa*, *Lo Diari catalá*, *La Gaceta de Catalunya*, *La Publicidad*, etc., etc.

Ab tots los traballs que té escampats se formarian alguns volums, que aumer trian l'assembros caudal de las obras publicadas. Deixa ademés infinitat de produccions inéditas. La cesa López té per publicar una col·lecció de quentos titulada *Dotzena de frare* y una comedia en dos actes que porta el títol de *Lo moro de las plantufas*.

A son fill D. Ernest devém la nota de las següents produccions póstumas: *Lo compte Arnau*, drama (en castelá), *El conde Arnaldo* (traducció castellana); *Honra absoluta*, *Lo Guardaguillas*, *Lo campanar de Palma*, *La gent del llamp*, *Un caràcter*, *Las faulas de Isop*, *La cansó del enfadós*, (un acte), *Un tros de paper* (un acte), *Los periódichs*, *La Naranjera*. Y ademés lo poema *Las alas negras*, del qual ne doná l'estampa una bona part y qu'está completament terminat. Deixa també moltes altres obras començadas é infinitat de poesias.

Casa ahent ha mort Frederich Soler.—Carme, 64.—Barcelona.

HONORS FÚNEBRES

No podém ser tot lo extensos que voldriam puig l'espai ens falta y en las páginas y columnas de la premsa local queda minuciosament consignat aquest capítol: l'estancia del cadáver en la casa mortuoria; la exposició del mateix en lo Saló de descans de Romea convertit en capella ardent; los acorts honorosos presos per la corporació municipal; l'enterro solemne, conmovedor a través de las principals vias de l'antigua Barcelona; la lista dels centenars de ricas coronas que li sigueren dedicadas; la multitud atapahida en tot lo tránsit; la pluja de flors y de llorer qu' en distints punts caygué damunt del féretre; lo sepeli, efectuat en la tomba del iamortal Clavé, en espera de la terminació del panteón de cataláns ilustres, que ha d'esser inaugurat per l'insigne poeta catalá...

Clavé y Soler, personificació cada un d'ells de dos ideas igualment populars y triunfants gracias a la forsa de son respectiu geni: la de la música y la del teatro; Clavé y Soler, devots tots dos de las conviccions republicanas, bé mereixen trobarse units, com units han de viure eternament en la memoria del poble catalá.

P. K.

LOS TRETZE

Al cap del any, un de v'u.

Eram tretze segadors y tornavam a la terra tot cantant, tot cantant cançons d'amors. Quan vam ser aprop la serra, retronant, canonadas vam sentir, y, al haverne comptat nou, l'un al altre nos vam dir: —¿Sents?—Proa.

Tots nos varem aturar, escoltarem tots, sorpresos; lo canó altre cop vá ressonar. —¿Qu'és aixó?— Son los francesos, un minyó nos va dir, d'ira tremant, que a n' al poble fan esclau.

LO POETA DEL POBLE

Aixecat, patria estimada,
Catalunya sempre bella;
mira la brillant estrella
que 's pon en lo cel del art.
¿Sents aquest clamor unánim
que 'ls teus oïdos desgarrar?
Es que ha mort lo gran Pitarra,
lo poeta popular.

—¡Ha mort!— diuen:— De son geni
s' ha apagat la flama pura;
sa venerable figura
del mon dels vius ha fugit.
Ja may més podrà encisarnos
ab sas cansons sempre novas,
ni ab sas inspiradas trobas
surtidas del fons del pit.

Ja no podrém senti 'ls ecos
de l' armoniosa poesia
que 'ns doná dia tras dia
en puríssims versos d' or.
S' ha extingit d' un cop per sempre
lo ressó dols, admirable,
de sa lira incomparable...
¡Lo pobre poeta ha mort!...—

¿Y es cert que ha mort? ¡No es possible!
Si la tomba son cos traga
sa imatge gloriosa vaga
nit y dia per l' espay.
¡No! 'ls idols sagrats del poble
que deixan sobre la llosa
una estela lluminosa,
no mcren, ¡no moren may!

¿Qué hi fa que la Parca freda
inhumana, engelosida
al torbelli de sa vida
haja volgut posar fi?
¿Qué hi fa que del frondós arbre
haja sacudit las fullas?
La mort s' ha endut sas despullas;
mes son esprit ¡queda aquí!

Queda aquí, en aquesta terra,
en la hermosa terra nostra,
hont tot lo que 's mira, mostra
son imborrable sagell;
hont cada riu, cada plana,
cada pintoresca altura,
cada vall, cada espessura,
cada roca parla d' ell.

Mentres visquin los mil héroes
que sa musa va crearnos
y 'ls quadros que va pintarnos
plens de sabor catalá;
mentres ens quedin *La Dida*
y 'l *Rector de Vallfogona*,
la llum que son nom corona
sempre, sempre brillará.

Rodan las estátuas frágils
que l' etzar de la sort aisa;
s' esborra la gloria falsa
de vil llautó cubert d' or;
cauhen las famas nascudas
de perniciosos exemples;
pero no cauhen los temples
que 'l poble aixeca en son cor.

No ha mort, no, 'l noble poeta
de la patria idolatrada;
la seva obra está encarnada
en lo intim del nostre ser.
Sombra gegant, sa memoria
creix y creix com més s' allunya...
¿Viurá sempre Catalunya?
Donchs ¡sempre viurá eu Soler!

C. GUMÀ.

LOPEZ, Editor.—Rambia del Centro, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—BARCELONA

4 JULIOL · 1895

Catalunya al immortal poeta.—(Dibuix de J. Lluis Pellicer.)

—A Girona falta gent.
—¿Au?—¡Au!—
Nostre cor sentint glatir,
vers Girona vam fer via.
—¡Mala sort!
Tretze som, un me va dir
y en aquesta companyia
hi haurá un mort.
Será viuda una muller.
—¿Per ser tretze?—Es ben segú.
—¡Un de mort! ¿Qui deurá ser?
—¿Qui? Tú.
A mirarlo 'm vaig girar.
Era trista sa mirada,
y, tremant,
quan ja varem arribar
del francès á la avansada:
—¡Au valent!
me va dir, cap á morir.—
Del canó s' ohí lo tró,
—Un de mort, cayent va dir.
—¿Qui?—Jo
—¡A Girona!—'l capítá,
tot batentse, nos cridava,
y son crit
nova forsa nos doná.
Lo francès passá 'ns deixava,
y un ferit
mormolava gemgant:
—La victoria 'ns costa prou.—
Nos comptavam tremolant.
—¿Quants?—Nou —
Tots nos d-yam enardits:
—A la guerra aixó s' hi dona.
¡Ferro al puny!—
Cada cop més decidits

ja miravam á Girona
lluny del lluny.
Contra naltres á tirar
ja tornava lo francès.
¡Alguns morts nos va costar
¿Quants?—Tres.
Com esbart d' esperitats
ja corriam per la plana,
tot fent foch.
Milers véncer de soldats,
per la forsa catalana
es molt poch.
Un ferit deya:—Germá,
¿á Girona arribaré?—
Responia 'l capítá:
—No ho sé.—
Eram sis quan vam poguer
arribá á la bateria;
¡éram sis!
¡Quina lluyta que hi va haver!
Desde 'l cel nos 'mpenyia
Sant Narcís.
Quan per fi varem passar
aquell doll de ferro y plom,
no gosava á preguntar:
—¿Quants som?—
Per lo ferro trossejats
mos darrers amichs ja queyan
un per un.
Quan al mur vam sé arribats,
dos, morint al foso 'm deyan:
—Puja amunt.
—D' aquells tretze, un cop á dalt,
vaig dir jo, ofegat pel pló,
un ne resta per senyal.
—¿Quin?—Jo.
FREDERICH SOLER.

FREDERICH SOLER EN SON LLIT DE MORT

(Instantánea Rus, obtinguda de nit)